

Ap gaattal ci teereep:

Ap tēṅkk bu am solo Ci taari lislām

Kiko binnd

Cheikh Abdurahmane Ibn Naasir Saadi

(1307 -1376 ci gaaddaygi)

Kiko jeema tēṅkk

Djibril Dièye

Ci turu Yaalla laay dore sama mbinnd mi, moom miy borom yērmēnde gu yaatuwi te di yērēm kuko soop.

Mboolem xeeti canntyi ñeelna Yaalla, maa ngui julli aka ñaanal jaamm sunu Yonent Mouhammad aki ñoñam ak kepp kuko toopp ba bess peṅcc.

Tere bi mi ngi aju ci leeral lenn ci taari diine bu mat te magg, di lislām bi nga xamne difa fesël melokani Yalla yu kaweyi te sell ak saxal yonentuk Muhammad yaalla na Yaalla julli ci moom te doolliko jaam.

Leeral naci né bookk ci ngēneelu xamle al leeral taaru lislām:

- Bookkna ci li gēn ci li nitki di jox waxtoom;

- Bookkna ci li Yaalla digle ci diko sant ci ay xeexalam yu limu yi;
- Bookkna ci ne nuci nitki gënee xoot ci xamxam gënkoo mu gëna dëgël ngëmëm;
- Bookkna ci yoon yi gëna gaaw ci wessaare lislam ak toonntu yi lënnt yi ñukoy taxxal.

Taari lislām nak day feeñ ci mboleseeni njaññalem.

Loolu nak dina fes ci lenn ci ak misaal:

Bi jiiitu

Diine la bu laambooxaxal mbooleem li yonent yu jiiituyi inndiwoone niko Yaalla waxe ci suratul baqara (laaya 136).

Te loolu mooy reeni gëm Yaalla yi ñukoy jaamo ginnaaw bi ñukoci xame. Yi nga xamne dafay sellal ru di rafetaliy jikko.

Ñaareel bi

Mi ngi aju cine yoonal yi lislām yoonal ginnaaw ngëm da ñoo am ay jeexit aki xarañ yu am solo.

Seetlul lici julli ci seellal Yaalla, toroxlulko, tuddko lu bari, neekk gimu neekk leer ci dila soriloo lu bon, ak def gi ci booloo limuy sabap ci xamante ak jariñanete.

Nga ñëw ci asaka, ci liciy fes cik tabe ak yaatu, ak sori ci ñulaysikkal, ak sante Yaalla ciy xewalam, ak wattu alalji ci luko nëxël, ak feg ñi ñaakk ci loru, ak amup koolute ci kuutëluk Yaalla ci am amam, akup rafetal jëme ci mbinndef yi.

Bude koor moom taagatu bu am solo moo ci neekk, ci yar bakken bi ci mëna baayyi lu bari lumu taammoon ak taagatko ci muñ; lool lepp tege ci bëgg Yaalla ak toopp ko.

Ku baayyi xel ci ajj dina seetlu alal gi ci nit di def, ak dekku ay cioonoo akiy jafe jafe ci tukki, lepp tege ci saaku ngërmëde Yaalla ak teer ci palaas yu teedd yi ak toraxlu ci beenn ci neegam yi, ak jagleelko ay xeeti jaamu yu wute ak xamante ak jariñante bi diggante jullite ak lici neekk ciy njariñ.

Ñatteel bi

Bookkna ci taari lislam yi, mooy sooñnee gumu sooñnee cik beennoo ak lici neekk ci njariñu aadduna ak allaxira akup mucc ci lor.

Te loolu lep tege ci dëgg. Lambboo ak jaapp ci njanggaleem lislam.

Ñeenteel bi

Diine lislam, diineep yërmënde la ak barke ak rafetal akup sooñnee ci jariñ nitni. Loolu di feeñ ci jëflante ak woote jëme ci lu baax.

Andak loolu muy tere lu wuute ak loolu, cip jëuflante ak ñaakkup worma.

Juroomeel bi

Diine lislam, diineep xarañ la, ak ciosaan gi Yaalla binndee nit, diine bu xel nanggu, ak mbaax ak texe.

Mu doon lu fess ci cosaani atteem ak seeni banxaas.

Ak cip noseem, ba nooppi yewën ci beep jamono ak palas. Di jubale saasune ci li gëna baax; ci mbiri aadduna ak allaaxira.

Ñi maandu sax seede nañu matuk lislam.

Lii lepp di dooli jullit bi ngëm.

Juroombenneel bi

Ku seetlu ni lislamm tëre mbiru xare ci yoonu Yaalla, dina giss ne limu ci jublu moo aar lislamm ak jullit yi ci jalgatip noon yi ci ay axxam ay woote bimuy woote jëme ci mbaax.

Wuteek beep jubluwaayup: xër cip moomeel wala dabiyy baanneex; waye dafay dugg ci lumunul ñaakk.

Doynaci firnde ci lii, mooy dunnduk Yonentbi (Yaalla na Yaalla julli ci moom te dooliko jaamm) akiy saabaam ak seeni noon.

Batay itam, digle lu baax tere lu bon ci liy taxawu diineji la book ak diko saam.

Juroomñaareel bi

Bookna ci taari lislamm, mooy lu jëm ci jëflante ci njëdd ak njaay ak leble ak bookk ligeey ak leble.

Toomb la boo xamne lislamm baayiwuko ginnaaw ndaxi njariñam yu kawé ci baaxal mbiru jullit yi ak seenup neekkin ci kaw suuf.

Tekna ci ak aatte yu xarañ, te tere ci lepp luy inndi lor ci jëflante lu melni ribaa ak jalgati.

Juroomñaatteel bi

Bookna ci li gëna fees ci taari lislamm, mooy daganal gumu daganal lepp lu teey te laap ci leek ak naan ak sol ak sëy.

Mulaambboo leep lu jëm ci baanneex bu dagan te teey.

Juroomñeenteel bi

Bookna ci taar yi batay, mooy saam bi Yaalla saam mbooleem ax yi ci diggante mbindeef yi ak mbooleem yiw ak rafetal ak maandu ak sori tooñ.

Lu melni axiy waajur, ak doom, ak way jegeñaaley, ak dëkkandoo yi, ak andandoo yi, ak ñiñu bookkak ligeey, ak diggante waay deñanteyi.

Mudi lu xel naanggu te bëgg ko ak di dox jëm ci.

Fukkeel bi

Mooy ni lislām tērél leep lu jëm ci ndono.

Mu tek ay nattukaay yu matale te maandu ci ñiñu wara seeddale ak ñi wara doonn.

Fukkeel bi ak beenn

Mooy li lislām tērél ci ay daan ak xeetale gumuko xeetale keem dayook jalgatigi.

Leep jëm ci saam aaxi nit ñi ba ñu baña tooñ keenn wala ñuy jalgati ci alalam wala bakkenam wala deram wala njabootam.

Fukkeel bi ak ñaar

Bookna ci taari lislām yi mooy: dox diggante nit ki loott ci saytu alalam ak jëfëdikooko ci melokaan wu baax ngir mu baña loru wala loree.

Niki dof wala xale bu matagul saytu ay mbiram.

Fukkeel bi ak ñatt

Mooy firnde yimu yoonalal boroom aax yi ngir ñuy jot ci aaxam ci jamonoom bi jaadu, ak mucc ci sikkisaakka.

Mu bookk cik maandute gu fes.

Fukkeel bi ak ñeentt

Mooy li lislām soñnee ci rafetal jëmee ci mbiddeef yi; mu bookk ci liy jural jullitbi yool ak njeekk ci nitni.

Mudi luy inndi naataange ci jullit yi ak barke.

Fukkeel bi ak juroom

Ay tēnkk yimu yoonal ngir aatte beep xulo, wa wutal geennukaay mbir yiy xew ci diggante nitñi, wala jox dēgg keenn ci ñar ñiy wootewoo mbir. Mudi ay tēnkk yu tege ci maadute akiy firnde.

Fukkeel bi ak juroom beenn

Mooy digle bi lislām digle diisoo ak tagg gumu taagg ñi gēm ci sababuk seen mbooleem mbir yi dafa rege ci diisoo

Mudi lu mbooleem boroom xel yi nanggu.

Fukeel bi ak juroom ñaar

Mooy ne lislām dafa dikk ngir yewenal lepp lu jēm ci diine ak aadduna ak boole diggante luy baaxal ruu ak bakken.

Muy ap digdoomu diggante aadduna ak allaaxira.

Fukkeel bi ak juroom ñatt

Mooy li lislām def ne xamxam ak diine ak kilifteef ak aatte ñuy ay mbir yuy dēgērēlante di moottalante. Mootax mu joxko yitte bu fes.

Fukkeel bi ak juroom ñeent

Diine lislām laammboowul dara luy juuyoo ak xel bu mucc ayyib wala xamxam bu wer.

Mu book ci mbir yi gēna rēy yuy wane xarañup boroombi ay peeg gimu peeg lepp lumu bindd.

Ñaarfukkeel bi

Bookna ci taari lislām yi mooy, doole gimu am ci beenale ay xol yu feewaloo ak far noonoo ci diggante niteñi.

Aandak pexe yu bari te wuute yuko noon yi de fexeel, suba ak ngoon, guddi ak bëccak; ak seen kaattan yu ñi ciy def.

Waye loolu terewul lislām di desfi baleegi.

Muy wane ne lislām dafa amup kaattan gune ci biiram boo xamne mooy ubbi xolyi ci ludul muy aajowoo jasi saasune.

Ñaarfukkeel bi ak beenn

Moo tēŋkk mbooleem li jiitu ci ay toomb, te mooy: diine lislām diine la bu taxaw ci:

- ✓ Ay passpass yu wer te am njariñ;
- ✓ Ay jikko yu teedd tey foot ruu ak bakken;
- ✓ Ay jëf yuy yewenal neekkin;
- ✓ Ay firnde ci lepp;
- ✓ Sori lepp luy jaamu ludul Yaalla ak aju ci mbinddeef;
- ✓ Seellalal Yaalla jaamu gi;
- ✓ Sori leep luy xarga fuufa;
- ✓ Lepp luy mbaax;
- ✓ Bañ ak sori lepp luy yaxute;
- ✓ Maandu ak sori tooñ ak xeet bumu mëna doon;
- ✓ Sooññe ci faaggu leep luy yekkati nit jëm ci mat.

Lip ap tēŋkk rek la, waye jubluwuñuci peeg.